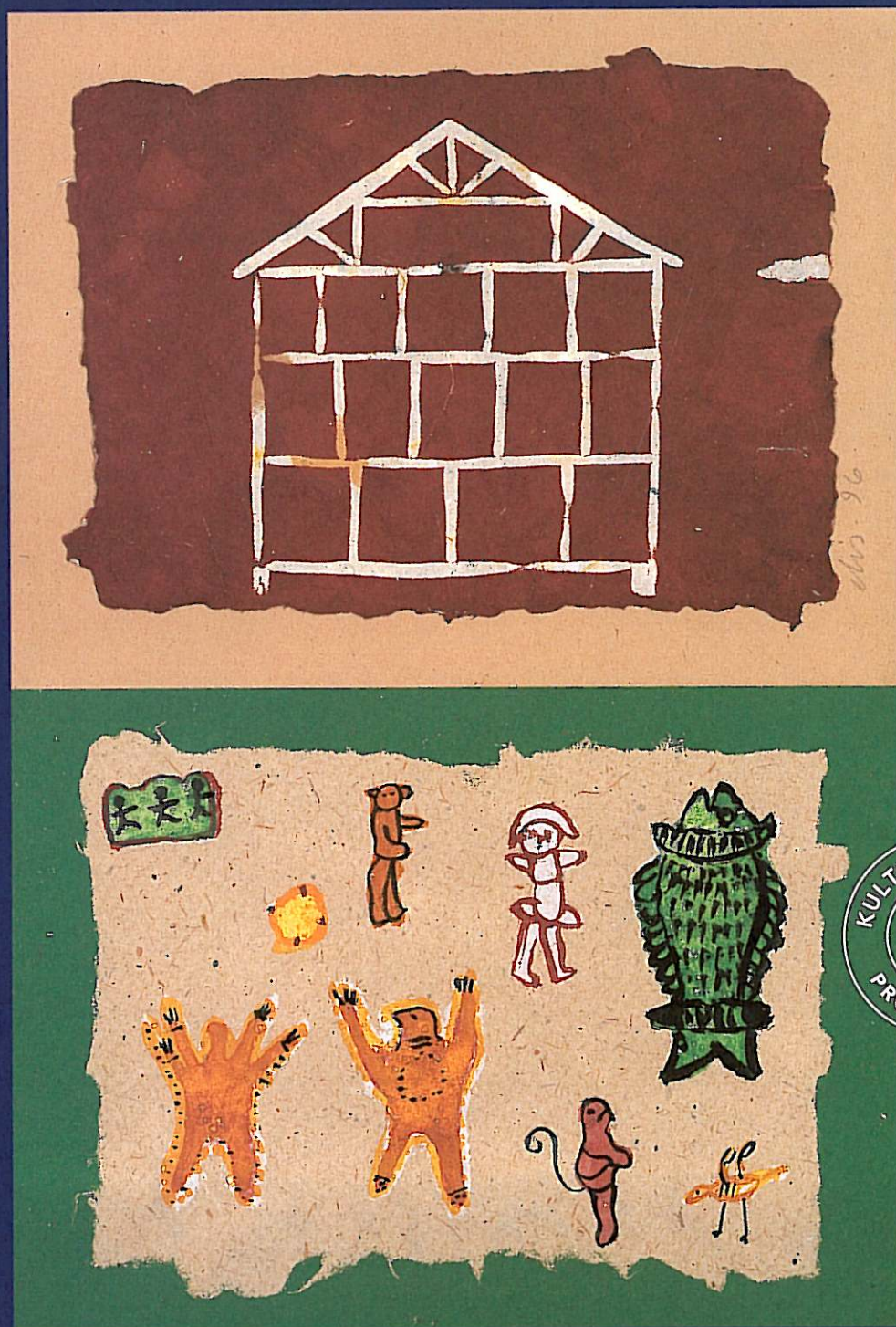

KULTURSKOLEHÅNDBOKA

KULTURRÅDETS
1
PROJEKTSERIE

NORSK
KULTURRÅD

– hvordan etablere og utvikle
kommunale kulturskoler

«Flertallet mener det er positivt at kunstskoleforsøkene videreføres, og at musikkskolenes opplæringstilbud ikke bare omfatter varierte musikkformer, men også – der kommunene ønsker det – gir tilbud om dans, drama, teater og billedkunst.»

Fra Innstilling S. nr. 234 (1992-93) fra kirke- og undervisningskomiteen om ... vi smaa, en Alen lange; Om 6-åringer i skolen – konsekvenser for skoleløpet og retningslinjer for dets innhold. (St. meld. nr. 40 1992-93)

INNHOOLD

Forord ved Lidvin M. Osland og Wilhelm Dahl	2
Innledning ved Jon Lilletun	3
KAPITTEL 1 – En levende kulturskole.....	4
«Huset med det rare i»	4
En levende kulturskole.....	4
Kulturskolen – samordning av utdanning, opplæring og deltagelse?	7
KAPITTEL 2 – Modeller for utvikling og etablering av kulturskoler.....	8
MODELL 1 – Utvikling av kulturskole med utgangspunkt i en etablert musikk-skole	8
MODELL 2 – Utvikling av kulturskole med utgangspunkt i en etablert kunsts-kole	11
MODELL 3 – Utvikle kulturskole i et interkommunalt samarbeid	12
KAPITTEL 3 – Strategier for etablering	16
Økonomi	16
MODELL 1 – Musikk-skolen	17
MODELL 2 – Kunstskolen	18
Vurderinger av økonomi i modell 1 og 2	18
MODELL 3 – Interkommunal kulturskole	19
Personal- og kompetansebehov	19
Samarbeid	20
KAPITTEL 4 – Erfaringer fra kunst-, musikk- og kulturskoler	22
Utviklingen av kommunale musikk- og kulturskoler.	22
Utvikling av kunstskoler	26
Erfaringer fra kommuner som har deltatt i forsøkene	28
Forsøks- og utviklingsarbeid	29
Litteratur- og adresseliste	32

Foto: Lofoten Barnekonstskole

FORORD

Norsk kulturråd og Norsk Musikkskoleråd har dei siste åra på ulike vis sett i gang fleire prosjekt som tek utgangspunkt i eit utvida kulturtilbod for barn og unge. Prosjekta «Kunstsksular for barn og unge» og «Musikk- og kulturskuleprosjektet» har vore sentrale for bae instansar i arbeidet med å få etablert meir heilskaplege kultursksular.

2

Gjennom denne perioden har vi fått mange spørsmål frå ein-skildpersonar, organisasjonar og kommunar om korleis ein skal organisere kunst- eller kultursksular. Utgangspunktet er sjølvsagt ei breiare forståing av den store verdien det har å gje barn og unge ein betre oppvekst med større høve til skapande utfolding ut frå eigne føresetnader.

Dette er ei gledeleg utvikling, og det er nettopp for å kome denne interessa i møte at Kulturrådet og Musikkskolerådet gjekk inn i eit positivt samarbeid for å lage denne handboka. Vi har lagt vekt på at det skal vere ei kortfatta rettleiing med praktiske råd om

korleis ein kan kome i gang eller kome vidare frå noverande ståstad.

Vår von er sjølvsagt at vi kan få vere med og stimulere til ein blømande vekst av kultursksular i kommunar over heile landet, til gagn for dei unge, til gagn for oss alle.

I haust vil landsmøtet i Norsk Musikkskoleråd ta opp spørsmålet om å endre navnet til

Norsk Musikkskole- og Kulturskole- råd. Det er å tenkje framover. Vidare bør det snart vere mogleg å få til kultursksular for alle aldersgrupper. Ved «Creative centers», som dei vert kalla i Nederland, har ein verkeleg fått knytta kontakt mellom generasjonane på den

Foto: Lofoten Barnekunstsksule

kulturelle arenaen. Det bør vere vår neste utfordring.

Vi vil takke Norsk Kunstsksuleråd for å ha bidratt med verdifulle erfaringar frå kunstsksuleforsøka og for positiv medverknad i referansegruppa.

Ein særskild takk til Inger Anne Westby som har utarbeidd teksten i handboka.

Wilhelm Dahl
Norsk Musikksksuleråd

Lidvin M. Osland
Norsk kulturråd

KULTURSKULAR – FRAM- TIDA FOR OSS ALLE

Barna sin plass i kulturpolitikken har ofte lett for å ende som skrivebordsteori i staden for dei gode, praktiske tiltaka, der barna sine skapande evner vert tekne på alvor.

Erfaring syner at barn gjennom skapande verksemd utviklar betre evne til kreativ og sjølvstendig tenkning.

Musikk-skulane som starta for 25 år sidan har vore banebrytande i sitt arbeid for barn og unge, og fortener stor takk for det. I dei seinare åra er det starta spanande forsøk med andre kulturformer, som kunstskular og tiltak innan drama, dans og litteratur.

Noka parallell utbygging av dei andre kunstformene tillike med musikkskulane er heilt urealistisk. Stortinget har i sin kommentar til St.meld. nr. 40, «...vi smaa, en Alen lange», m.a. sagt følgjande: «Det er

positivt at kunstskoleforsøkene videreføres og at musikkskolenes opplæringstilbud ikke bare omfatter varierte musikkformer, men også – der kommunene ønsker det – gir tilbud om dans, drama, teater og billedkunst».

Dette må vere vegen å gå – nemleg utbyg-

ging av kultur-skular – helst i alle kommunane i landet.

Det er avgjerande viktig at dette arbeidet skjer med utgangspunkt i ei felles plattform, basert på samarbeid til gagn for barn og unge, og til styrking av Noreg som kultur nasjon.

Norsk Musikk-skoleråd og Norsk

kulturråd fortener ros og takk for det prisverdige tiltaket med å utarbeide denne «kokeboka» for etablering av kulturskolar i alle norske kommunar. Måtte kulturskulane kome i gang snart – det er i praksis å tenkje på framtida for oss alle!

Foto: Lofoten Barnekunstskole

Jon Lilletun

Jon Lilletun

Leiar i Stortingets kyrkje-, utdannings- og forskingskomite

EN LEVENDE KULTURSKOLE

Visjon:

Alle norske kommuner skal ha en kulturskole hvor barn og unge i og utenfor skoletida får utvikle sine sanser og skapende evner. Kulturskolen kan være med på å styrke barn og unges selvtillit og gi glede i livet.

4

«Huset med det rare i»

HVA ER EN KULTURSKOLE?

En kulturskole er et kommunalt opplærings- og opplevelsessenter der alle barn og unge, voksne og eldre, på tvers av generasjoner kan få undervisning og anledning til å møte forskjellige kunstformer og kulturuttrykk.

I kulturskolen kan deltagerne gjennom egen aktivitet og under profesjonell veiledning utvikle personlige musiske uttrykk.

KULTURSKOLEN – ET STED DER

- det er forskjellige rom i huset, men felles grunnmur
- aktivitet og opplæring skal være forankret i den lokale kulturen
- innholdet i opplæringen skal omfatte flere kulturelle uttrykksformer
- barn og voksne samarbeider på tvers av fag-grenser
- alle kan få opplæring utfra sine forutsetninger

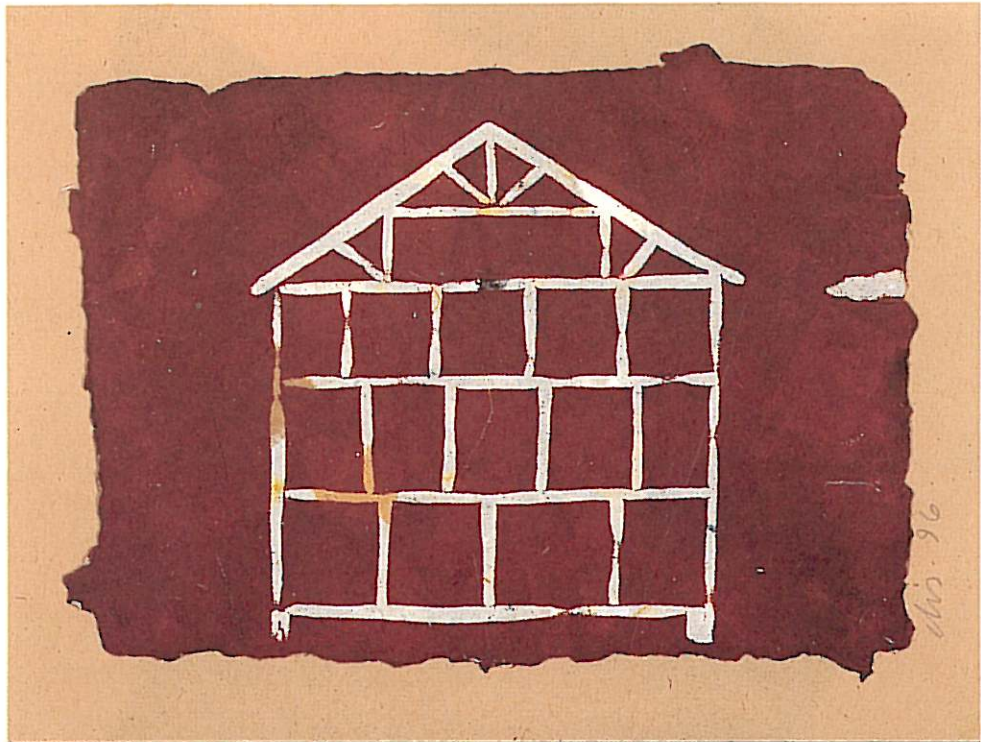
En levende kulturskole

Ideen om en levende kulturskole bygger på visjonen om at alle mennesker skal ha mulighet til å oppleve kunst og kultur gjennom egen aktivitet, og i møte med andre mennesker.

Kulturskolen skal kunne inneholde flere kunstfaglige uttrykk: musikk, dans, billedkunst, litteratur, teater osv. Deltagerne i kulturskolen skal ha muligheter både til egenutfoldelse og til å møte profesjonelle utøvere innen de ulike fagene. Innholdet i kulturskolen skal gi både inspirasjon til egen utvikling og kunnskaper og ferdigheter i kunstfagene.

Ved etablering av kulturskole skal man bestrebe seg på at kulturskolen kan være

- åpen for alle som ønsker tilbud
- åpen for alle uttrykk/genre
- tilgjengelig og synlig i det kommunale kulturliv
- et ressurs- og kompetansesenter for øvrig skoleverk og kulturliv
- lokalisert i egnede lokaler
- en samarbeidsarena for møte mellom: kunst og kultur, amatør og profesjonell, læring og utøving, barn og voksne

For å få dette til er det viktig at kulturskolen er bygd på følgende prinsipp:

- Kvalitet i undervisnings- og opplæringsstilbudene
- Åpent opptak – alle søkere skal få plass
- Tilpasset opplæring
- Fleksibilitet i tilbudene med hensyn til innhold og organisering
- Desentralisert undervisning
- Lave skolepenger
- God informasjon om virksomheten
- Synliggjøring av aktiviteten

Kulturskolen – samordning av utdanning, opplæring og deltagelse?

I vår utdanningstradisjon er det ganske klare skillelinjer mellom utdanning i skole og opplæring på andre læringsarenaer. Det er en utfordring å skape fleksibilitet i kulturskolen slik at **kunstfaglig utdanning og deltagelse i kulturlivet knyttes nærmere til hverandre.**

Modellen nedenfor prøver å illustrere hvordan vi i dag har mange ulike arenaer for både utdanning, opplæring og formidling i de ulike kunst- og kulturfagene. Kulturskolen kan bli det sted der de ulike fagtilbudene kan organiseres så fleksibelt at det

skapes forbindelseslinjer mellom disse arenaene. Denne utfordringen må taes både på lokalt nivå og på høyere utdanningsnivå.

Kulturskolen kan møte denne utfordringen ved å utvikle langt flere modeller for organisering av undervisningstilbudene enn vi har i dag.

Med fleksibilitet i organisering av undervisningen kan en oppnå at:

- Flere søker opplæring fordi de kan styre læringsprosessen i større grad
- Barn, unge og voksne kan møtes gjennom opplæring og deltagelse i kulturlivet
- Læring og opplevelse blir like viktige prosesser i kunst- og kulturarbeid
- Amatører og profesjonelle får felles møteplass selv om de har ulike funksjoner og roller
- Egen kulturaktivitet kan øke nysgjerrigheten overfor andres kunst og kultur

Kulturskolen kan være et sted der det er plass for

- barn og unges egen kultur
- kultur for barn og unge (opplæring gitt av profesjonelle kunst- og kulturarbeidere)
- voksnes kulturaktivitet sammen med barn og unge (voksne og barn i samspill)
- voksnes egen kulturaktivitet (voksne menneskers ønske om opplæring i estetiske fag)

Kulturskolen – en samarbeidsarena for utdanning, opplæring og formidling innenfor kulturfeltet

SKOLE	ORGANISASJONER	PROFESJONELL KUNST
<p>Obligatorisk skole: Grunnskole Videregående</p> <p>Frivillig skole: Musikkskole Kunstskele</p>	<p>Eksempler: Revygruppe Korps Teaterlag Kunsthøring Svingklubb Kor</p>	<p>Produksjon av profesjonell kunst og kultur</p>
Obligatorisk og frivillig utdanning	Gir tilbud om opplæring til de som ønsker det	Profesjonelle musikk-, teater-, billedkunst-, og danseuttrykk

MODELLER FOR UT- VIKLING OG ETABLERING AV KULTURSKOLER

Hvordan kan vi fra dagens situasjon nærme oss kulturskolen?

8

NÅ-SITUASJONEN:

- Vi har musikkskoletilbud i 340 kommuner, hvorav om lag 60 gir tilbud i flere kulturelle uttrykksformer.
- Vi har 43 kunsts skoler, hvorav 8 er private foretak og 35 er kommunale.
- Vi har under 100 kommuner uten noe musikk-, kultur- eller kunsts koletilbud.

I eksemplene nedenfor har vi tatt utgangspunkt i tre ulike modeller for utvikling av kulturskoler:

- 1) Utvikle kulturskole med utgangspunkt i en etablert musikkskole
- 2) Utvikle kulturskole med utgangspunkt i en etablert kunsts kule
- 3) Utvikle kulturskole i et interkommunalt samarbeid

For noen kommuner kan en kombinasjon av modellene være gunstig. For eksempel kan to-tre kommuner som pr. i dag til sammen har en musikkskole og en kunsts kule, gå sammen om å etablere en interkommunal kulturskole.

I adresselisten finnes oversikt over hvilke organisasjoner og institusjoner som kan være behjelpelige med informasjon utfra hver enkelt kommunes spesielle behov. Denne boka vektlegger generell informasjon.

For hvert av de tre alternativene er følgende punkter konkretisert:

- Målgruppe
- Organisering av tilbudene
- Politisk og administrativ forankring og styring
- Samarbeid
- Vurdering av sterke og svake sider
- Fordeler ved utvikling mot kulturskole
- Eksempler på kommuner som har utviklet kulturskole etter de ulike modellene

MODELL 1

Utvikling av kulturskole med utgangspunkt i en etablert musikkskole

MÅLGRUPPE

Musikkskolen har barn og ungdom som sin hovedmålgruppe. Mange musikk skoler har imidlertid gjennom samarbeidet med det lokale musikkdiv også utviklet opplæringstilbud for voksne.

ORGANISERING AV TILBUDENE

Instrumental- og vokalopplæring er musikkskolens hovedoppgave. Mange musikkskoler har imidlertid utvidet sine tilbud de siste årene. I 1995 hadde musikkskolene 4 516 elever som fikk tilbud innenfor andre kulturelle uttrykk enn musikk.

I den tradisjonelle instrumental- og vokalopplæringen er det smågruppe-undervisning som er den vanligste måte å organisere undervisningen på. Innenfor aktiviteter som f.eks. samspill og instruksjon av det lokale musikkkliv, er det imidlertid større grupper.

Ut fra disse erfaringene kan musikkskolen utvikle kulturskole ved å

- organisere tilbud i nye fagområder
- utvikle alternative måter å organisere undervisning på
- utvikle undervisningstilbud for nye målgrupper

POLITISK FORANKRING OG STYRING

Musikkskolen har tradisjon for å være politisk og administrativt forankret i undervisningsetaten sammen med skoler og barnehager. Begrunnelsene for å forankre musikkskolen i det øvrige skoleverk er mulighetene for samarbeid både i planarbeid og praksis. Om lag 12% av musikkskolene er forankret i kulturetaten.

SAMARBEID

Mange musikkskoler har et godt utviklet samarbeid med både skoleverket og det lokale kulturliv. Det finnes imidlertid store variasjoner mellom kommunene på dette området.

Noen musikkskoler har etablert samarbeid med andre kunstfaglige miljøer i forbindelse med utviding av fagtilbudene (bilde/teater/dans). De lokale forhold avgjør hvilke samarbeidsparter som vil være naturlig for kulturskolen. Erfaringer viser at musikkskolens initiativ ofte er avgjørende for samarbeidet.

Foto: Mette Møller

VURDERING AV NOEN STERKE OG SVAKE SIDER VED MUSIKKSKOLEMODELLEN I FORHOLD TIL UTVIKLING MOT KULTURSKOLE

Sterke sider:

1. Musikkskolemodellen er en god modell for organisering av ulike opplæringstiltak, og det er utviklet gode administrative strukturer (f.eks. avtaleverk for personale).
2. Musikkskolemodellen gir muligheter for rasjonell drift og saksbehandling gjennom enhetlig administrasjon i forhold til brukere, byråkrati og politikere.
3. Musikkskolene har erfaringer med samarbeid med andre opplæringsinstitusjoner som f.eks. grunnskole, barnehager og kulturlivets organisasjoner og institusjoner.

4. Musikkskolene er utviklet på samme idégrunnlag, men med rom for lokale tilpasninger i den enkelte kommune.
5. Musikkskolemodellen inneholder suksessfaktorer som har ført til sterk økning i antall skoler og elever de siste 20 år.

Svake sider:

Det forutsettes vilje og evne til nytenking i musikkskolene for å kunne møte forventningene om en kulturskole.

Å bygge på utvidelse av eksisterende virksomhet kan føre til langsom økning i det økonomiske tilskuddet fra kommunene. Det kan være vanskeligere å få mer penger til eksisterende tiltak enn å få penger til nye tiltak.

Musikkdelen kan bli for dominerende i samarbeidet.

FORDELER VED UTVIKLING MOT KULTURSKOLE

Musikkskolen har et godt utviklet administrativt system for å håndtere opplæring og undervisning. Det har tatt mange år å utvikle denne kompetansen, og det er mye enklere å utvide antall tilbud innenfor musikkskolesystemet enn å etablere nye enheter fra nullpunktet.

Vi har positiv erfaring fra enkelte musikkskoler og fra nasjonale utviklingsprosjekt som bekrefter at det er mulig å bygge ut kvalitativt gode kulturskoler med musikkskolen som fundament.

De kommuner som har musikkskole kan, med utgangspunkt i lokale ønsker og ressurser, relativt enkelt utvide sitt undervisnings tilbud til å omfatte andre kulturelle uttrykk. Økte kostnader forbundet med slik

Foto: Anders Minge

innholds-
utvidelse er først
og fremst eta-
bleringskostna-
der til utstyr og
undervisnings-
materiell.

Lønnsutgifter
kan beregnes på
samme måte
som for musikk-
skolens øvrige
undervisning.

Så lenge tilbu-
dene i andre fag
legges inn under
musikkskolens
totale tilbud, vil
også disse time-
ne være beretti-
get til statsstøtte
(jfr. dagens kri-
terier for statsre-
fusjon). Det vil
si at en kan bru-
ke nettokostna-
den kr 10 500
pr. årstime som
veiledende tall
for den kom-
munale netto-
kostnaden.

EKSEMPLER PÅ KOMMUNER SOM HAR UTVIKLET KULTURSKOLE ETTER DENNE MODELLEN:

Porsgrunn, Ås, Gol, Ringebu, Hamar,
Malvik, Namsos, Levanger, Båtsfjord og
Hammerfest er eksempler på kommuner som
gir tilbud i flere uttrykksformer enn musikk.
Det finnes mange flere eksempler på kommu-
ner med musikkskoler som har utvidet sine
tilbud, og ajourført oversikt over alle musikk-
skolenes tilbud finnes i Norsk musikkguide
1996. (Se litteraturliste bakerst).

Jondal og Vestnes er eksempler på kom-
muner som har vært med i kunstskolepro-
sjektet og organisert denne virksomheten
som en integrert del av den etablerte kom-
munale musikkskolen.

MODELL 2

Utvikling av kulturskole med utgangspunkt i en etablert kunstskole

MÅLGRUPPE

Barn og unge i alderen 3–19 år med hoved-
vekt på førskole- og grunnskolebarn. Mange
steder underviser man også voksne i for-
skjellige kunstuttrykk og i kunstpedago-
gikk.

ORGANISERING

Kunstskolenes undervisning er i hovedsak
organisert i grupper på 4–10 barn som
møtes en gang i uka hele semesteret. I til-
legg organiseres prosjekt- og temaarbeid i
den vanlige grunnskolen og undervisning i
spesielle kunstneriske teknikker. Mange ste-
der deltar kunstskolen i skolefritidsordning-
en og førskolen.

Kunstskolen kan også gi tilbud til f.eks.
høgskolestudenter, barnehageassistenter og
lærere.

POLITISK/ADMINISTRATIV FORANKRING OG STYRING

De kommunale kunstskolene er i hovedsak
tilknyttet kulturetaten der disse finnes.
Men skoleetaten er også involvert mange
steder. Flertallet av de kommunale kunst-
skolene ligger i kommuner som også har
musikkskoler. I disse tilfellene er tilbudene
som oftest forankret i hver sin etat og med
varierende grad av samarbeid mellom sko-
lene.

SAMARBEID

En del kunstskoler har utviklet samarbeid
med lokale profesjonelle kunstnere og
kunstfaglige institusjoner. Gjennom dette
samarbeidet kan kunstskolene få tilgang til
større fagmiljø og involvering i det lokale
kulturliv.

VURDERING AV NOEN STERKE OG SVAKE SIDER VED KUNSTSKOLEMODELLEN I FORHOLD TIL UTVIKLING MOT KULTURSKOLE

Sterke sider:

Kunstskolenes personale er profesjonelle billedkunstnere og kunsthåndverkere. Dette fagmiljøet har mye kompetanse å tilføre andre fagmiljø innenfor kulturskole og grunnskole.

Utviding av virksomheten til kulturskole vil kunne trekke flere kunstfaglige ressurspersoner til kommunen.

Svake sider:

Modellen utløser ikke statsstøtte.

Mange billedkunstnere/kunsthåndverkere mangler pedagogisk kompetanse.

12

FORDELER VED UTVIKLING MOT KULTURSKOLE

Behovet for samarbeid med grunnskolen er økende med innføring av ny læreplan og «Kunst og håndverk»-faget.

Samarbeid med andre faggrupper vil kunne gi kulturskole-elevene muligheter til tverrfaglige prosjekt og gi et bredere miljø.

Kunstskolenes personale har erfaring i å samarbeide med barnehager, videregående skoler, kunstforeninger, kunstnersentra, museer m.m.

EKSEMPLER PÅ KOMMUNER SOM HAR UTVIDET INNHOLDET I KUNSTSKOLETILBUDET:

Kunstskolene i Bergen, Arendal (Kilden kunstskole), Karasjok kulturskole, Hjartdal (Bygdekulturskolen), Lofoten barnekonstskole og Vindafjord kunstskule er eksempler på kunstskoler som gir tilbud i flere uttrykksformer enn billedkunst og kunsthåndverk. Norsk kunstskoleråd er behjelpelig med informasjon om kunstskolene.

MODELL 3

Utvikle kulturskole i et interkommunalt samarbeid

Denne modellen bygger på tanken om samarbeid mellom flere kommuner. Det kan være kommuner som har en musikk- eller kunstskole i nabokommunen, og som ønsker å utvikle et samarbeid med denne, eller kommuner som går sammen om å utvikle en ny virksomhet. Mange av de kommuner som ikke har noe tilbud i dag, er relativt små kommuner.

Materialet vi har å bygge på for denne modellen, er ikke så omfattende som for de to foregående modeller.

MÅLGRUPPE

Målgruppe vil i små kommuner være stort sett de samme som i større kommuner. I et interkommunalt samarbeid vil en kunne sette sammen elevgrupper på tvers av kommunegrensene.

ORGANISERING

Organiseringen må bygge på **prinsippet om desentralisert undervisning** selv om en velger å sentralisere f.eks. de administrative funksjonene. Det kan også være hensiktsmessig å vurdere organisering av opplæringen i tilknytning til eksisterende opplærings-tilbud, f.eks. grunnskole eller skolefritids-tilbud. I et interkommunalt samarbeid kan synliggjøring av aktivitet i felles lokaler, f.eks. kulturhus, være en styrke.

POLITISK OG ADMINISTRATIV FORANKRING OG STYRING

Interkommunalt samarbeid kan etableres på ulike måter:

En av kommunene påtar seg et vertskommuneansvar og selger tjenester til de andre kommunene. Vertskommunen oppnevner et styre for virksomheten.

Kulturskolen er et interkommunalt ansvar og blir styrt av et styre sammensatt av representanter fra alle kommunene. Styrets beslutningsområde avgjøres gjennom delegeringsvedtak i de respektive kommunestyre.

SAMARBEID

I små kommuner kan det være store samarbeidsgevinster å hente ved å se over kommunegrensene. Små miljøer og enkeltpersoner blir ofte isolert, uten tilknytning til andre som jobber med de samme fagområdene. Et interkommunalt samarbeid vil øke mulighetene for å få ny kompetanse til regionen, samtidig som de som allerede arbeider, kan inngå i et tettere samarbeid.

Større kommuner kan etablere et interkommunalt samarbeid med mindre nabokommuner for å samordne fagkompetanse, ressurspersoner og miljøer. Samarbeidet kan gi muligheter for å organisere større enheter som kan gi mer effektiv og inspirerende undervisning. En opplevd gevinst kan i tillegg være den motivasjon som følger med det å arbeide sammen istedenfor å arbeide alene. Dette gir positive utslag både for lærere, utøvere og elever.

Fotografiene er fra installasjonen «Sandsing» ved Lofoten barnekunstscole april-mai 1994.

Foto: Anne Marie Hagerup og Anne Kampmann.

VURDERING AV NOEN STERKE OG SVAKE SIDER VED UTVIKLING AV INTERKOMMUNALT KULTURSKOLESAMARBEID

Sterke sider:

Ved å etablere interkommunalt samarbeid kan en minimalisere de administrative utgiftene og bruke en større andel av pengene til undervisningsaktivitet.

Felles bruk av kunst- og kulturfaglig personale gir grunnlag for større stillingsdeler og derav større muligheter til å få tak i fagpersonale.

Interkommunalt samarbeid gir gode muligheter til å etablere tilbud på tvers av kommunegrensene og synliggjøre kulturaktivitetene for et større publikum.

Svake sider:

Forpliktelsene mellom kommunene må være sterke for at ikke samarbeidet skal bryte i første budsjettdebatt.

Modellen kan innebære høy grad av sårbarhet for endringer i organisatoriske, administrative og politiske strukturer.

FORDELER VED UTVIKLING MOT KULTURSKOLE

Ved å etablere et interkommunalt samarbeid, vil utviklingen mot en kulturskole først og fremst dreie seg om hvilke nye tilbud som skal etableres og hvordan disse skal organiseres.

En del kostnadskrevennde utstyr kan eksempelvis ikke kjøpes inn for mange steder når elevtilgangen er liten. I slike tilfeller må en vurdere nøye **hvilke tilbud** en starter, **hvor** de starter og **for hvem**.

Det er viktig å synliggjøre de økonomiske, faglige og kulturpolitiske fordelene ved å samarbeide på tvers av kommunegrensene.

EKSEMPLER PÅ KOMMUNER SOM HAR UTVIKLET SLIKT SAMARBEID:

Birkenes/Lillesand, Sør-Helgeland (Brønnøy, Sømna, Bindal, Vega, Vevelstad) og Aust-Agder (Gjerstad, Risør, Tvedestrand, Vegårdshei) har etablert interkommunale samarbeidsmodeller.

I Sør-Helgeland har kunstskolen på Vega et samarbeid med den interkommunale musikkskolen.

STRATEGIER FOR ETABLERING

16

Dette kapitlet tar for seg noen sentrale spørsmål en må utrede når en går i gang med å planlegge kulturskole.

- Hva koster det å drive en kulturskole?
- Hvilke faglige kriterier må vi oppfylle?
- Hvordan legger vi til rette for samarbeid mellom eksisterende aktiviteter og mellom eksisterende aktivitet og nye tilbud?

Kommunene vil ha behov for ulike strategier avhengig av om de skal:

- Utvide eksisterende musikk- eller kunstskole
- Etablere ny kommunal virksomhet
- Etablere et interkommunalt samarbeid

For de kommuner som ikke har noe tilbud, inneholder dette kapitlet informasjon om økonomi, personalbehov og samarbeidsmuligheter.

For alle som ønsker å videreutvikle eksisterende tilbud eller etablere noe nytt, er det i tillegg viktig å vurdere:

- Finnes det lokale behov som dagens virksomhet ikke imøtekommer?
- Finnes det kunstfaglige personer eller miljøer som kan bidra til å utvide inn-

Foto: Lofoten Barnekunstske

holdet i den eksisterende virksomhet?

- Er det muligheter for å tenke tverretattlig og tverrfaglig for å kunne bygge opp flere stillinger innenfor kulturarbeidsfeltet? For eksempel samarbeid

med arbeidsformidlingen eller kombinasjon av deltidsstillinger til hele stillinger i en kulturskole.

- Kan noe av den kulturfaglige kompetansen som er spredd rundt i kommunen, møtes i et faglig fellesskap innenfor kulturskolens ramme?
- Er vi flinke nok til å vise fram alt det positive som skjer i barn og unges kulturaktivitet? Kan kulturskolen være et virkemiddel til å synliggjøre dette?

I kapittel 4 har vi samlet erfaringer fra de kommunene som har vært med i det nasjonale musikk- og kulturskoleprosjektet.

Økonomi

Ved etablering av ny virksomhet er det viktig å ha begreper om hvilke økonomiske størrelser en skal planlegge utfra. Forholdet mellom aktivitet, volum og økonomi er vesentlige faktorer for de som skal fatte beslutninger

Foto: Liv Andreassen

om en ny virksomhet eller endring av eksisterende virksomhet.

For å lette oversikten er de ulike modellenes økonomi tatt hver for seg.

MODELL 1 – Musikkskolen

Musikkskolen har grovt sett to utgiftsposter og to inntektsposter. Differansen mellom utgiftene og inntektene utgjør den kommunale nettokostnaden.

UTGIFTER

- Lønn til undervisning og administrasjon
- Annen drift

INNTEKTER

- Skolepenger
- Statsstøtte

Forholdet mellom aktivitet og kostnad kan beskrives ved å beregne hva en klokke time undervisning koster gjennom et helt undervisningsår. En klokke time undervisning pr. uke gjennom et helt skoleår, kalles **en årstime** i musikkskolen.

Foto: Anne Marie Hagerup

18

Med dagens gjennomsnittstall vil den kommunale nettokostnaden pr. årstime i musikk-skolen være ca. kr 10 500.

Forholdet mellom økonomi og aktivitet avhenger i stor grad av hvilke tilbud en ønsker å etablere og hvordan en organiserer denne undervisningen. Den kommunale nettokostnaden er hovedsakelig basert på instrumental- og vokalundervisning i smågrupper med gruppe-gjennomsnitt på 3,8 elever pr. klokke-tid. Landsgjennomsnittet på skolepenger ligger på kr 1 029 pr. år, og statsstøtten er for tiden 29% av kr 239 pr. time. Denne prosenten vedtas av Stortinget hvert år i forbindelse med statsbudsjettet, og Norsk Musikkskoleråd jobber for å få økt statsrefusjonen. I forbindelse med budsjettet for 1996 ble det vedtatt at statsstøtten til musikkskolene skulle være en «om lag»-løsning. Det betyr at kommunene kan beregne nøyaktig hva de får i statsstøtte utfra det timetall de vedtar.

(Kilde: Statistikk – Norsk Musikkskoleråd – 1995)

MODELL 2 – Kunstskolen

I «Evaluering av kunstskoler for barn og unge» fra Rogalandsforskning er følgende sammenfattende vurderinger gjort på økonomi og drift av kunstskolene. (Beregningene er gjort på bakgrunn av driftsåret 1991):

- Utgiftene til kunstskoleundervisning ser ut til å avta pr. undervisningstime med skolens økende størrelse. Dette forklares med stordriftsfordeler.

- Det er store variasjoner mht. hvor stor administrasjonsressurs som tildeles den enkelte skole.
- Det fordyrer virksomheten å spre den over et stort geografisk område.
- Det er store forskjeller på hvor mye ressurser som brukes på annet arbeid enn undervisning.
- Det synes vanskelig å komme på et utgiftsnivå under kr 20 000 pr. undervisningstime pr. år.
- Elevtall pr. time synes ikke å virke avgjørende inn på variasjon i kostnader (bortsett fra utgifter til elevmateriell).

Det er vanskelig å få full oversikt over økonomien i dagens kunstskoler. Norsk kunstskoleråd har funnet fram til gjennomsnittstall for den kommunale utgiften pr. årstime basert på tilgjengelig materiale. Materialet omfatter ca. halvparten av de kommunale kunstskolene og bygger på informasjon fra 1995.

Kommunal nettokostnad utgjør om lag kr 13 700 pr. årstime. Der kunstskoletilbudet er organisert av musikkskolen, får man også statsstøtte. I de tilfellene blir den kommunale nettoutgiften ca. kr 11 000 pr. årstime. Elevbetaling ligger omtrent på samme nivå som i musikkskolene. Dersom kunstskolen drives som et regionalt prosjekt, kan man oppnå fylkeskommunal støtte.

Vurderinger av økonomi i modell 1 og 2

Forskjellene i utgifter mellom kunstskolene og musikkskolene varierer ikke så mye når det gjelder bruttokostnader. Forskjellen ligger i nettokostnadene, fordi musikkskolene har statsstøtte. Elevenes egenbetaling i form av skolepenger, og hvor mange elever som blir undervist pr. time, er andre faktorer som påvirker nettokostnaden.

Ved etablering av nye tilbud må en beregne noe investeringskostnader til undervisningsmateriell og utstyr. Derfor er det viktig

å vite at de tilbud man setter i gang, vil bli brukt.

Dersom man satser på å bruke faglært personale, vil ikke lærerlønn variere vesentlig mer innenfor en kulturskole enn de variasjoner man har innenfor dagens musikk-skole.

Det er ønskelig å utvikle fleksibilitet i kulturskolene mht. innhold og organisering av tilbudene. Imidlertid vil kvaliteten på tilbudene være avgjørende for om barn og unge vil søke til kulturskolens aktiviteter. Kunstfaglige og pedagogiske vurderinger må derfor også ligge til grunn når en vurderer ulike tilbud, for hvilke grupper og til hvilken pris.

MODELL 3 – Interkommunal kulturskole

I et interkommunalt samarbeid kan kommunene samarbeide om det økonomiske ansvaret ved å

- dele utgiftene likt mellom seg
- dele utgiftene forholdsvis etter antall elever fra hver kommune
- dele utgiftene forholdsvis etter folketall eller elevtall i grunnskolealder

For å oppnå statsstøtte for virksomheten, er det en forutsetning at det er en musikkskolevirksomhet i bunnen av samarbeidet. Et interkommunalt samarbeid kan utløse fylkeskommunale tilskudd.

Personal- og kompetansebehov

Godt kvalifisert personale er en viktig forutsetning for å nå målet om kvalitet i undervisningstilbudene. Samtidig vil det personale som allerede arbeider i musikk-, kultur- og kunstskolene ha behov for ny kompetanse for å kunne møte forventningene som ligger i kulturskoletanken. Eksempler på slike nye kompetansebehov er tema- og prosjektarbeid og lærersamarbeid.

Med en bredt sammensatt personalgruppe med pedagogisk og kunstnerisk kompetanse innenfor flere estetiske uttrykk, vil mulighetene for å realisere kulturskolen være gode. I dette utviklingsarbeidet er det imidlertid mange uløste spørsmål mht. tilsetnings-, lønns- og arbeidsforhold.

Foto: Liv Andreassen

20

Vi kan gi noen råd :

- Bygg på eksisterende ressurspersoner og -miljøer
- Bygg opp så store stillingsdeler som mulig for å gjøre det attraktivt for profesjonelle å flytte til området
- Lag regionale samarbeidsarenaer der det er mulig og tjenlig
- Begynn med få og gode tilbud framfor å satse på mange nye ting på en gang

Samarbeid

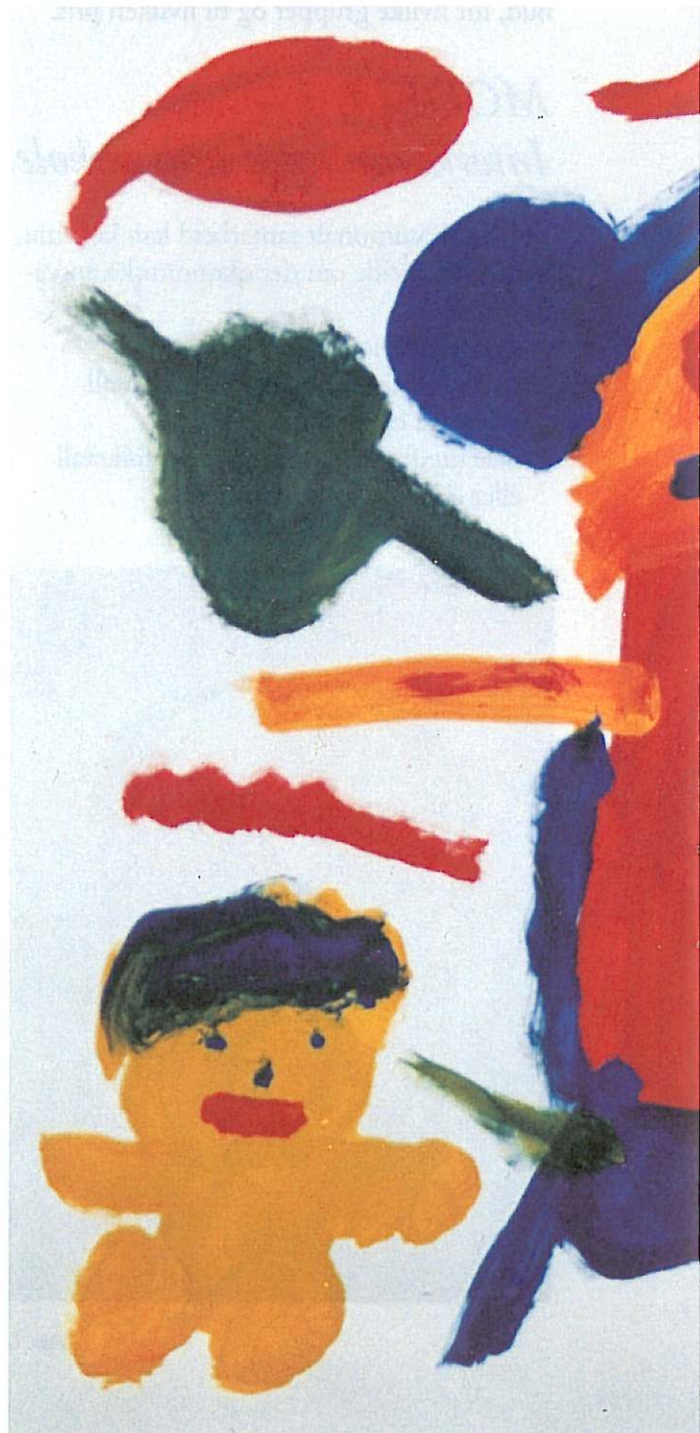
Samarbeid er et nøkkelbegrep når en skal etablere tilbud til barn og unge.

Samarbeid med brukere

Det er viktig å finne ut hvilke tilbud brukerne ønsker, og om det er mulig å realisere disse ønskene.

Samarbeid med andre etater

«Vi har bare ett sett barn og unge i kommunen». Denne åpenbare sannhet gjør det lett å se behovet for å etablere tverretatlige samarbeidsrutiner i arbeidet med en kulturskoleutvikling. Kulturkontoret, fritidsklubber, barnevernet og skolen er alle pålagt ansvar for de samme gruppene barn og unge. I utvikling av kulturskolen vil de ulike etatenes samlede kompetanse kunne gjøre kulturskolen til en arena for måloppnåelse på mange fagfelt.

Samarbeid med kunst- og kultur- institusjoner

En rekke institusjoner som allerede finnes i kommunene, bør trekkes inn i utviklingsarbeidet. Bibliotek, museum, gallerier og teaterverksteder er eksempler på samarbeidspartnere for kulturskolen.

Samarbeid med frivillige kultur- organisasjoner

I mange kommuner finnes det betydelige ressurser i de frivillige organisasjonene. Mange av disse organisasjonene driver tilbud for de samme målgruppene som kulturskolen arbeider for. I et lokalmiljø vil det derfor være viktig å samarbeide og samordne tilbudene slik

at ikke en ny virksomhet etableres som en «konkurrent» til eksisterende aktiviteter. Slike samarbeidsrelasjoner styrker kulturskolen gjennom eierforhold, ansvarsforhold, bevisstgjøring og synliggjøring.

Idrettsorganisasjonene er en viktig samarbeidspart i tilrettelegging av det totale tilbudet til barn og unge.

Foto: Lofoten Barnekunstscole

4

ERFARINGER FRA KUNST-, MUSIKK- OG KULTURSKOLER

Utviklingen av kommunale musikk- og kulturskoler

OMFANG

22

I 1970 fantes det 12 kommunale musikk-skoler i Norge. I 1996 eksisterer det musikk-skoletilbud i 340 kommuner. Bakgrunnen for denne kraftige økningen er myndighetenes vilje til å satse på å tilby barn og unge kvalifisert musikkundervisning.

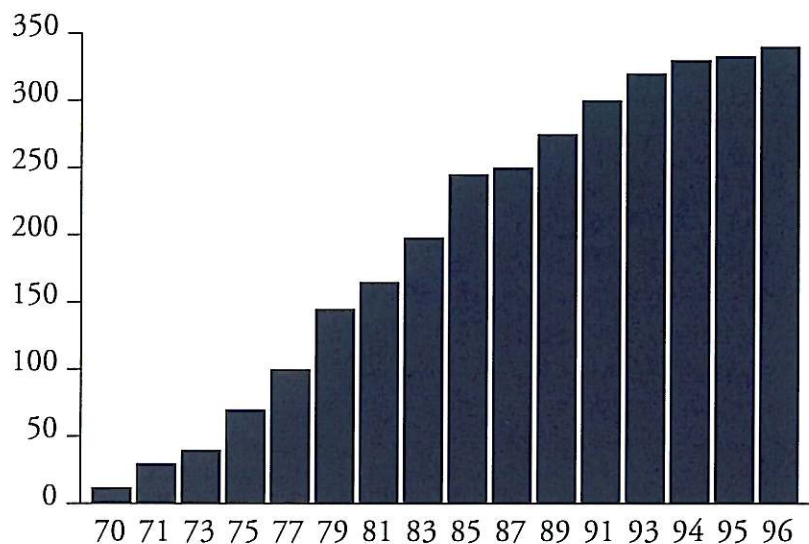
Antall barn som fikk undervisning i 1995 var ca. 90 000. I Norsk Musikkskoleråds statistikk for 1995 ble det for første gang registrert hvor mange elever som står på venteliste. På landsbasis er ventelistetallet ca. 8 000 elever. I tillegg har man registrert hvor mange musikkutøvere som drar nytte av musikkskolens fagkompetanse gjennom instruktør eller dirigent fra musikkskolen.

På landsbasis utgjør dette ca. 60 000 musikanter.

Antall kommunale musikkskoler 1970–1996

1970
12 KOMMUNALE
MUSIKKSKOLER

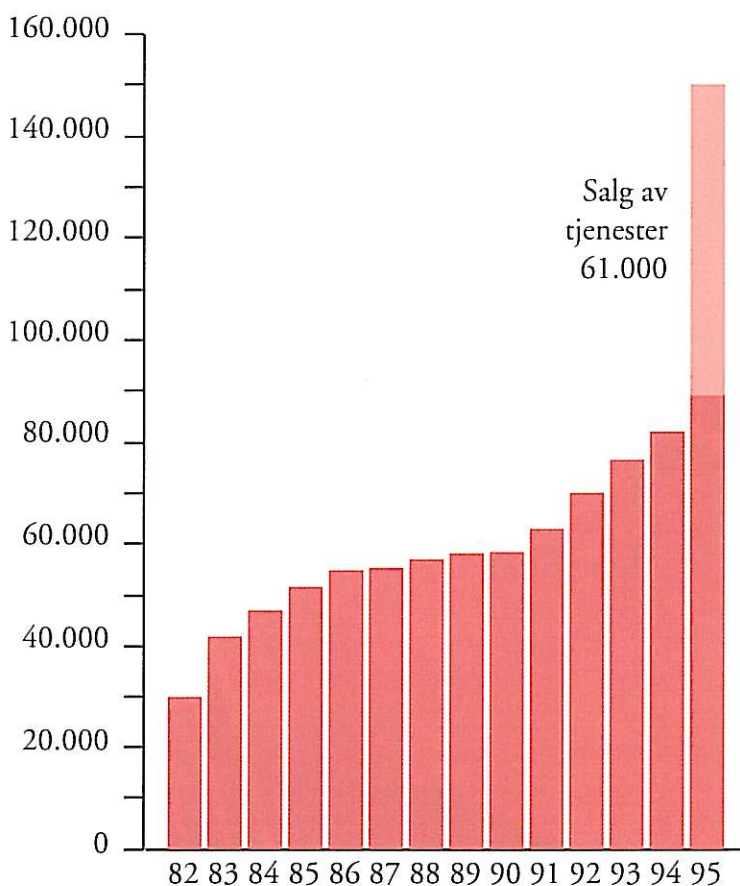
1996
340 KOMMUNALE
MUSIKKSKOLER

Antall musikkskoleelever 1982–1995

24

IDÉGRUNNLAG

Norske musikkskoler bygger på ideen om at musikkopplæring skal være et tilbud til alle som ønsker det.

For at økonomi ikke skal være et hinder for barn som ønsker å gå i musikkskolen, bør skolepengene være så lave som mulig. De fleste musikkskoler praktiserer gode søskenmoderasjonsordninger og friplasser i spesielle tilfeller.

Musikk skolens tilbud skal være tilrettelagt for den enkelte elevs behov, og det skal være rom for både utvikling av talenter og utvikling av bredde i tilbudet. Undervisningen skal ha høy kvalitet på alle nivå.

Undervisningen drives både desentralisert (særlig for de minste elevene) og sentralisert (for de eldre elevene). For mange elever er tilgjengelighet til opplæringen avgjørende for om de kan delta. For disse elevene er desentralisert undervisning viktig. For en del eldre og viderekomne elever kan nettopp det å komme i et større fagmiljø med andre utfordringer være inspirerende og motiverende.

De musikk skolene som har etablert seg i egne lokaler, har opplevd positive ringvirkninger av det. Både det sosiale og det musikkfaglige miljøet får bedre livsvilkår dersom man har en felles møteplass.

Musikk skoler som driver et godt samarbeid med skoleverket og det lokale kulturliv, har erfart at f.eks. konsert-samarbeid og medvirkning i andre organisasjoners/institusjoners arbeid er et viktig bidrag for å synliggjøre musikk skolens virksomhet. Dette samarbeidet er svært verdifullt for å vise sammenhengene mellom opplæring, utdanning og deltagelse i kulturlivet.

En av årsakene til at musikk skolene har hatt så stor økning i antall skoler og elevtall, er den økonomiske støtten som gis gjennom det øremerkede statstilskuddet. Den politiske viljen til å satse på musikkopplæring har vært en viktig forutsetning for den positive vekst og utvikling musikk skolene i Norge har hatt.

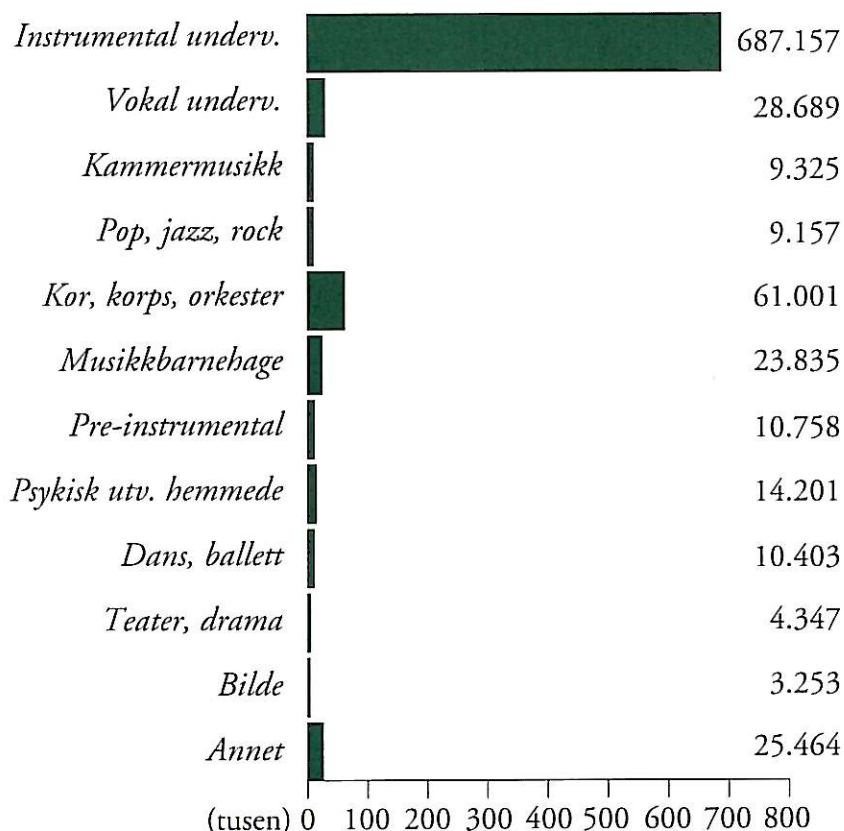
INNHold

I tillegg til tilbud om instrumental- og vokalundervisning, samarbeider mange musikk skoler med det lokale musikkdiv, barnehager og skoleverket. Omfanget av slikt samarbeid varierer fra kommune til kommune. Mange kommuner har erfart at mulighetene for å skaffe seg kvalifisert musikkfaglig personale er langt større dersom de har en musikk skole og kan tilby større stillingsdeler og et musikkfaglig miljø.

En del musikk skoler har i løpet av de siste fire-fem år utvidet sine tilbud til å omfatte teater, dans, billedkunst m.m. Det er gode erfaringer med å bygge ut nye tilbud innenfor den etablerte administrative og organisa-

Årstimer med ulike aktiviteter i musikk skolene – 1995

Totalt timetall 1.141.137

25

toriske struktur som musikk skolen har. Noen musikk skoler har skiftet navn til musikk- og kulturskoler, mens noen har beholdt musikk skolenavnet selv om de gir et utvidet tilbud. En utviding av innholdet i undervisningen har i stor grad bidratt til større fagmiljøer, flere elever, tverrfaglig samarbeid og større samarbeidsproduksjoner.

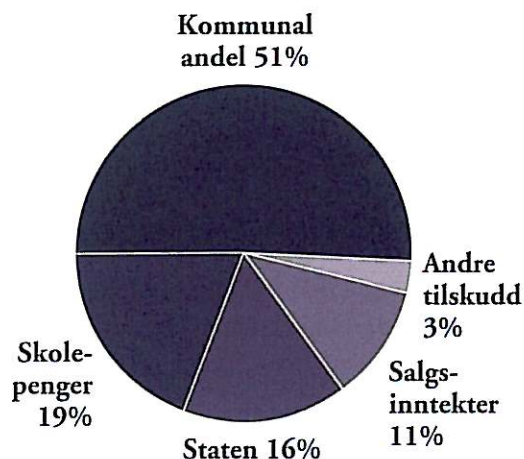
Statistikk for 1995 viser at musikk skolene gir tilbud til i alt 4 516 elever innenfor fagområdene dans/ballett, teater/drama og bilde.

ØKONOMI

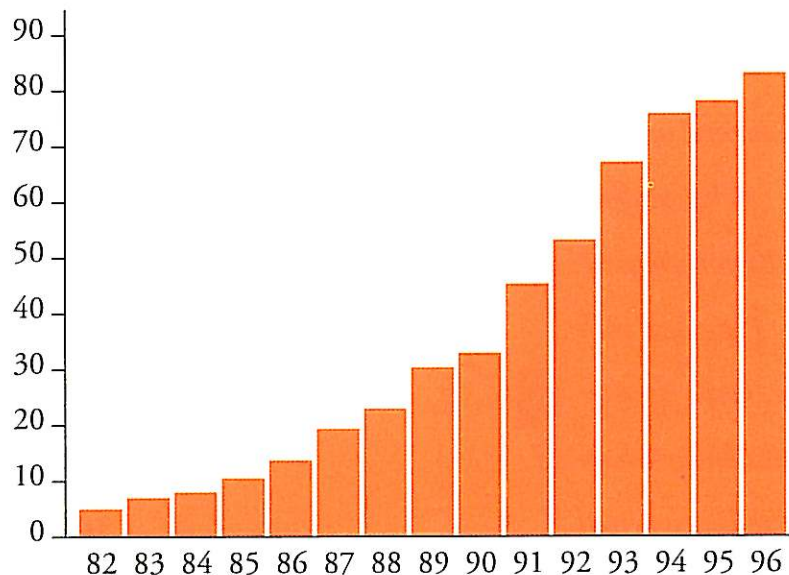
Kommunenes andel utgjorde 51% av brutto-utgiftene i 1995. Resten av utgiftene finansieres ved skolepenger, salgsinntekter og andre tilskudd.

Statsstøtten til musikk skolene har økt jevnt i perioden, til 78 mill. kr i 1995.

Utgiftsfordeling 1995 mellom stat, kommune og andre

Økning i statstilskudd til musikk skolene 1982–1996

26

Utvikling av kunstskoler

OMFANG

Prosjektet «Kunstskoler for barn og unge» var et tre-årig forsøk i 16 kommuner fra 1989 til 1992. Norsk kulturråd og Grunnskolerådet som var initiativtakere til forsøket, ønsket å prøve ut to hovedmodeller i forsøksperioden:

- Frittstående kunstskoler der undervisningen i første rekke utføres av profesjonelle kunstnere, med grunnskolen som samarbeidspartner.
- Kunstskoler som en del av helhets-/hel-tidsskolen der undervisningen sees i sammenheng med grunnskolens undervisning.

I 1989/90 hadde totalt 686 elever et tilbud i kunstskolene. I 1991/92 var tallet 811 elever.

MÅLET FOR FORSØKET VAR:

«Kunstskolene skal stimulere barn og unges kreativitet og fantasi, samt deres bevissthet overfor kunstens betydning i samfunnet før og nå ved

- å utvide tilbudet til barn og unge innen visuell kunst og estetikk
- møte med profesjonelle kunstnere

- best mulig utnyttelse av profesjonelle kunstneres - og grunnskolens ressurser.»

(V. Aure: «Evaluering av kunstskoler for barn og unge» – Rogalandsforskning rapport nr. RF-96/93)

Med dette som overordnet målsetting skulle hvert prosjektsted utarbeide egne planer utfra lokale forutsetninger. Det eneste faglige kravet var at alle måtte gi tilbud innenfor billedkunstfaget.

ØKONOMI

I forsøket var utgiftsfordelingen mellom kommuner og stat slik:

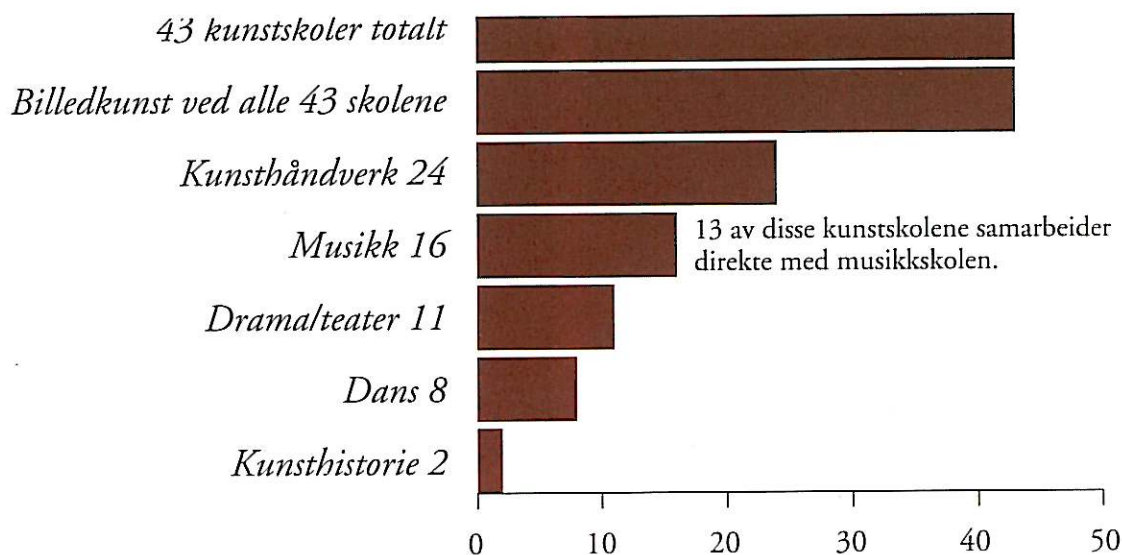
Kommunale egenandeler 64 % og statlige prosjektmidler 36% fordelt mellom Norsk kulturråd (24%), Grunnskolerådet (6%) og Kommunal- og arbeidsdepartementet (6%).

EVALUERINGER

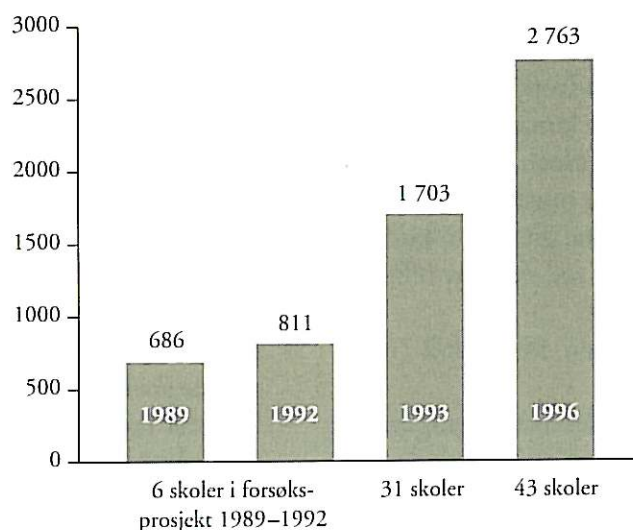
Etter forsøksperiodens utløp var det 31 kunstskoler i landet, en økning som skyldtes positive erfaringer fra prøveprosjektet og økt offentlig oppmerksomhet.

Imidlertid var det mange kommuner som ønsket å starte med kunstskole, men mangelfull økonomi og/eller mangel på kompetanse hindret flere i å komme i gang.

Fagsammensetning i kunstskolene pr. 1996

Elevtallsutvikling i kunstskolene

27

Prosjektet ble evaluert av Rogalandsforskning. Fra evalueringsrapporten har vi hentet følgende konklusjoner:

- Hovedparten av forsøkene ble drevet som frittstående kunstskoler
- Mangfold i innhold og arbeidsmåter utviklet seg i frodige kunstskoleaktiviteter
- Evalueringen påpeker at en viktig utfordring i et videre og konkretiserende arbeid med kunstskoler for barn og unge vil være å utvikle og kommunisere en innholdsbestemt og pedagogisk plattform som er særegen for kunstskoleaktiviteten

(V. Aure: «Evaluering av kunstskoler for barn og unge» – Rogalandsforskning rapport nr. RF-96/93)

VIDEREFØRING AV FORSØKET

I 1994 ble prosjektet med kunstskoler for barn og unge videreført ved at alle fylker fikk tilbud om kr 75 000 pr. år i to år for å prøve ut nye tiltak, fortrinnsvis ett i hvert fylke.

Hensikten med videreføring av forsøket var bl.a:

- Opprettholde interessen i kommunene og

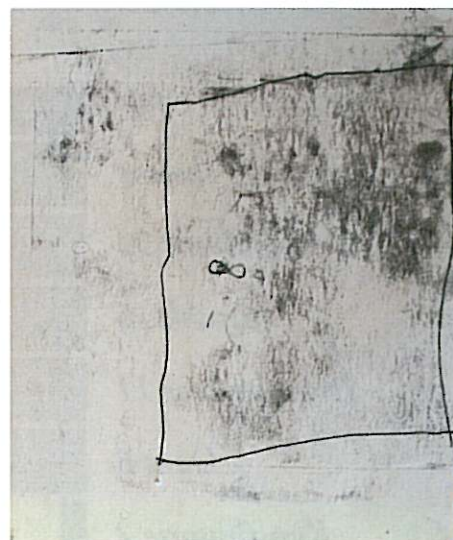
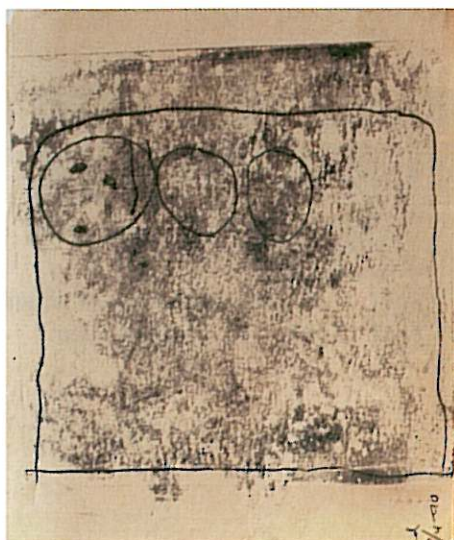

Foto: Lofoten Barnekonstskole

synliggjøre kunstskolevirksomhet som tilbud til barn og unge i alle landets fylker.

- Gi erfaringer med henblikk på innholdsutvidelse av musikkskolebegrepet.

Våren 1996 er det 43 kunstskoler i Norge – åtte av disse er private foretak som bare har billedkunst og kunsthåndverk som fag. De andre 35 er kommunale kunstskoler med forskjellig organisering. Noen samarbeider med grunnskole og/eller musikkskole.

Mange av kunstskolene gir også tilbud i drama, dans og musikk ved siden av billedkunst og kunsthåndverk.

Kunstskolene har våren -96 totalt 2 763 elever.

I Finnmark fylke er det med utgangspunkt i tilbudet om videreføring av kunstskoleforsøkene igangsatt et treårig kulturskoleprosjekt fra 1994–1997.

Prosjektet er et samarbeid mellom Finnmark fylkeskommune, kulturetaten, og Statens utdanningskontor i Finnmark. Målsettingen er etablering av kulturskoler i minst 10 av 19 kommuner i Finnmark. Våren 1996 deltar 15 kommuner.

Erfaringer fra kommuner som har deltatt i forsøkene

Kommuner som har deltatt i det nasjonale musikk- og kulturskoleforsøket har gitt følgende gode råd til de som vil starte et utviklingsarbeid:

INFORMASJON/DOKUMENTASJON

- Informasjon til alle involverte parter
- Finn ut hva barn og unge ønsker seg
- Kartlegg ressurser i kommunen – både personer og miljøer
- Lag framdriftsplan for prosjektperiode

SAMARBEID – FAGLIG OG TVERRETATLIG

- Samarbeid med de lokale miljøene/aktørene
- Samarbeid med grunnskole og videregående skole
- Let etter fagkompetanse, men la ikke mangel på kompetanse bli en hindring
- Bygg opp stillinger for fagpersoner
- Sats på samarbeid – ikke overta eksisterende aktivitet!
- Lag en prosjektgruppe sammensatt av representanter fra skole, kultursektor og lokale kunstnere
- Hele musikkskolen må involveres i utviklingsprosjektet

STRATEGI – HVA GJØR VI?

- Begynn i det små og med det dere har
- Let etter penger – de finnes – kanskje utenfor musikkskolebudsjettet!
- Utstyrsinnkjøp som kommer mange til gode
- Synliggjøring av resultat (forestillinger, rapporter m.m.)

- Sørg for å synliggjøre den aktiviteten dere har
- Ha en kontinuerlig og god dialog med administratorer og politikere
- Erkjenn at det tar tid å utvikle nye tilbud
- Sett ikke i gang aktivitet uten politiske vedtak
- Sørg for at idegrunnlaget knyttet til virksomhetsideen er forankret hos politikere
- Sørg for at folk som har gode ideer samles og samarbeider

RÅD FOR «DÅRLIGE DAGER»:

- Vær nøye og ærlig med evaluering
- Ikke vent på større administrasjonsressurs før du setter i gang – det får du ikke!
- Ingen ting er umulig! Det umulige tar bare litt lenger tid!
- Vær realist – men tro på under!

Forsøks- og utviklingsarbeid

MUSIKK- OG KULTURSKOLE

Norsk Musikkskoleråd igangsatte i 1993 nettverksprosjektet «Musikk- og kulturskole» i samarbeid med Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet.

Målsettingen med prosjektet er utvikling av innholdet i musikkskolene i henhold til signalene i stortingsmeldingen «... vi smaa, en Alen lange». Prosjektet skal også gi erfaringer med ulike modeller for organisering og integrering av de ulike kunst- og kulturuttrykk.

Musikkskolene utprøves som kulturskoler og det legges til rette for nettverk mellom musikkskolene og det øvrige kulturliv.

Prosjektet har foreløpig gitt positive erfaringer med å utvide tilbudene i musikkskolen til å omfatte andre kunst- og kulturuttrykk.

Disse erfaringene har vært positive i brobyggingsarbeidet.

Prosjektet avsluttes i 1996 og skal evalueres av IMTEC.

POSITIVT SKOLEMILJØ

Prosjektet «Positivt skolemiljø» ble igangsatt i 1993 på bakgrunn av det regionale arbeidet som var gjort i trøndelagsfylkene med «Musikk og drama i skolen og lokalmiljøet».

I 1995 er fire fylker med i det nasjonale utviklingsprosjektet, og prosjektet involverer om lag 10 000 barn og 1 000 lærere i grunnskole og musikkskole.

«Positivt skolemiljø» har til hensikt å utvikle et miljø som legger forholdene til rette for å utvikle de musiske og kreative egenskapene i barna. I prosjektet samarbeider lærere i grunnskole og musikkskole om større satsing på kunst og kultur i skole- og lokalmiljøet.

Prosjektideen bygger på at aktivitet og opplevelse må stå sentralt, og vurderer trivsel, trygghet, åpenhet og glede som grunnlag for all læring.

Prosjektet utvikles i samarbeid mellom Statens utdanningskontor i de respektive fylker og Norsk Musikkskoleråd.

Foto: Lofoten Barnekonstskole

UNGDOMMENS KULTURMØNSTRING

Ungdommens kulturmonstring (UKM) er et landsomfattende kulturtiltak for barn og ungdom i alderen 10–19 år, initiert av Norsk kulturråd i 1987. Målet med tiltaket er å stimulere og synliggjøre ungdommens kulturelle aktivitet lokalt, regionalt og nasjonalt. UKM skal være et landsomfattende arrangement – åpent for all ungdom.

I 1996 deltok over 15 000 ungdommer fra mer enn 300 kommuner i 16 fylker.

TEATER – SKOLER/VERKSTED

Teater er en aktivitet som gir barn, ungdom og voksne muligheter til å arbeide med forskjellige kunstneriske og håndverksmessige uttrykk. Skuespill, dans, musikk, scenografi, produksjon av kulisser, sminke, kostyme, lyd- og lysterikk er naturlige aktiviteter som hører med til scenekunsten.

En undersøkelse foretatt i 1994/95, viser at på tross av nedgang i medlemstall i mange frivillige organisasjoner, så er teateraktiviteten stabil. Amatørteater finnes i 91% av norske kommuner.

Rundt 2 000 amatørteatergrupper med ca. 70 000 aktive spiller årlig 20 000 forestillinger med varierte sceniske uttrykksmåter. Barn, ungdom og voksne samarbeider over generasjonsgrenser og på bakgrunn av ulike kulturer. Dette samarbeidet om felles mål bidrar til å oppfylle «Kultur i tiden»s målsetninger.

NASJONALT OG REGIONALT FORSØKS- OG UTVIKLINGSARBEID

Det drives nasjonalt og regionalt forsøks- og utviklingsarbeid både i Norsk kulturråds og Norsk Musikkskoleråds regi.

Blant Norsk kulturråds forsøk nevnes følgende prosjekter med spesiell interesse for etablering av kulturskole:

1) Pilotgalleri-prosjektet

Prosjektet ble igangsatt i 1993 og blir avsluttet i løpet av høsten 1996. Prosjektet omfatter 7 fylker: Troms/Finnmark, Nordland, Sør-Trøndelag, Rogaland, Buskerud og Akershus. Både kunstmuseer, kunstnersentra og kunstforeninger har vært involvert i prosjektet.

Målet har vært å gjøre profesjonell kunst og kunstformidling innenfor billedkunst og kunsthåndverk til en naturlig del av barn og unges hverdag. Prosjektet har fungert som brobygger og har økt forståelsen og respekten mellom ulike kunstformidlingsarenaer:

Skoler, barnehager, kunstinstitusjoner, pedagoger og profesjonelle kunstnere. En viktig erfaring er dessuten at kunstformidling ikke kan foregå uten at barn og unge får mulighet til å gi uttrykk for sine inntrykk gjennom egenaktivitet.

Prosjektet vil bli

videreført i en eller annen form på alle prosjektstedene. Evalueringsrapport utarbeidet av Rogalandsforskning vil foreligge i begynnelsen av november 1996. Det vil også bli utarbeidet et metodehefte i kunstformidling til barn og unge. Metodeheftet utgis av Norsk kulturråd i løpet av høsten 1996.

2) Barn og unges dans

Prosjektet er treårig med start i 1993. Ansvarlig for gjennomføring og evaluering er Norsk senter for barneforskning.

Målet med prosjektet er å ivareta både et barne- og ungdomsfaglig og et dansefaglig perspektiv. Det prøves ut ulike modeller for organisering som kan overføres til andre kommuner og regioner. Prosjektet skal også gi erfaring med danseaktiviteter for funksjonshemmede barn og unge. Det er delprosjekter i Sogn og Fjordane fylkeskommune, Sør-Trøndelag fylkeskommune, Karasjok kommune, Narvik kommune, Trondheim kommune og Suldal kommune.

Foto: Scott Thøe

Foto: Jan Tore Glenjen, Stavanger Aftenblad

3) Medieverksteder for og med barn og unge

Prosjektet er treårig med start i 1994. Det er et samarbeid mellom Norsk kulturråd, Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet og Norsk Rikskringkasting.

Målet med prosjektet er å stimulere barn og ungdom i noen utvalgte lokalsamfunn til å ta i bruk medier som en integrert del av virksomheten i deres skole- og kulturliv. Seks verksteder er fordelt i Alta, Kautokeino, Vesterålen, Holmlia (Oslo), Ås/Ski og Kristiansand.

4) Teater for ungdom

Prosjektet er et treårig samarbeidsprosjekt mellom Norsk kulturråd og Riksteatret – Unge Riks, initiert i 1995.

Målet er å bedre kunstnerisk kvalitet, mangfold og formidling av teaterforestillinger til ungdom i noen utvalgte fylker. Prosjektet ønsker å nå ungdom der ungdom faktisk er,

og å komme ungdom i møte på deres egne premisser ved å presentere et vidt spekter av teaterformer på et høyt kunstnerisk nivå.

5) Nasjonalt nettverk for dokumentasjon av barns kultur

Nettverket utgjøres av fem institusjoner: Norsk folkemuseum, Institutt for kunsthistorie og kulturvitenskap v/Universitetet i Bergen, Institutt for anvendt språkvitenskap v/Universitetet i Trondheim, Telemarksforskning og Norsk senter for barneforskning.

Med støtte fra Norsk kulturråd kom Norsk senter for barneforskning i 1994 i gang med å utvikle og bygge opp et nettverk for innsamling og registrering av kulturytringer skapt og bearbeidet av barn. Materialet skal kunne brukes til å formidle informasjon om barns hverdag, og gi grunnlag for tverrfaglig forskning om samfunnsutviklingen og hvordan den påvirker barns oppvekst og uttrykksform.

Litteratur- og adresseliste

Forslag til litteratur som kan være nyttig for planlegging og etablering:

<i>Forfattere</i>	<i>Tittel</i>	<i>Forlag/År</i>
Berit Aanderaa/ Gunnar Tveiten	Kommuner for barn	Kommuneforlaget – 1994
Venke Aure	Evaluering av kunstskoler for barn og unge	Rogalandsforskning Rapport nr. RF 96/93
Asle Høgmo	Kan kunst berike barns verden? En studie av to barnekunstskoler.	Nordlandsforskning NF-rapport nr. 14/93
Gunnar Danbolt/ Åse Enerstvedt	Når voksenkultur og barns kultur møtes	Norsk kulturråd Rapport nr. 2-1995
Musikkskolelandet	Norsk Musikkskoleråd 1996	
Musikkskolestatistikk 1995	Norsk Musikkskoleråd	
Norsk musikkguide 1996	Norsk Musikkskoleråd	
«Broen og den blå hesten»	Handlingsplan for styrking av dei estetiske faga og kultur- dimensjonen i grunnskolen	Kulturdep./ Kyrkje-, Utdannings- og forskningsdep. 1995

32

Vi forutsetter at kommunene er kjent med offentlige plandokument. Disse er derfor ikke nevnt i litteraturlisten.

Viktige kontakter og adresser:

<i>Navn</i>	<i>Adresse</i>	<i>Tlf./faks</i>
Norsk kulturråd	Grev Wedels plass 1 0151 OSLO	tlf. 22 47 83 30 faks 22 33 40 42
Norsk Kunstskoleråd	Lofoten barnekunstskole 8340 STAMSUND	tlf. 76 08 91 51 faks 76 08 91 88
Norsk Musikkskoleråd	Olav Tryggvasons gt 2 7011 TRONDHEIM	tlf. 73 51 10 90 faks 73 52 85 10

© Norsk kulturråd 1996
ISBN 82-7081-036-3

Kulturrådets prosjektserie nr. 1
Kan bestilles gjennom Norsk kulturråd,
Grev Wedels plass 1, 0151 Oslo
Tlf. 22 47 83 30
Faks 22 33 40 42

Trykk: Løren Grafisk
Lay-out: Nina Lykke
Forsideillustrasjon: Elisabeth Alsos Strand

ET BARN HAR HUNDRE SPRÅK

Et barn har hundre språk
men berøves nittini.

Skolen og kulturen
skiller hodet fra kroppen.

Det tvinger en til å tenke uten kropp
og handle uten hode.

Leken og arbeidet,
virkeligheten og fantasien,
vitenskapen og fantasteriet,
det indre og det ytre,
gjøres til motsetninger.

Loris Malaguzzi